

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
Υπηρεσία Ενημέρωσης και
Δημόσιας Διπλωματίας

Αθήνα, 19 Οκτωβρίου 2015

**Τοποθέτηση Υφυπουργού Εξωτερικών, Γιάννη Αμανατίδη στη Διεθνή
Διάσκεψη με θέμα «Θρησκευτικός και Πολιτιστικός Πλουραλισμός και
Ειρηνική Συνύπαρξη στη Μέση Ανατολή»**

Κύριε Πρόεδρε της Ελληνικής Δημοκρατίας,

Παναγιώτατε,

Μακαριώτατοι,

Σοφολογιώτατοι,

Κυρίες και κύριοι,

Η κατανόηση της φύσης των συγκρούσεων που σχετίζονται με τη διαφορετικότητα, και η εξεύρεση των μέσων για την ειρηνική τους διευθέτηση με τρόπο που θα ενδυναμώνει και θα προωθεί τη δημοκρατία είναι μία από τις μεγάλες κοινωνικές και πολιτικές προκλήσεις της εποχής μας. Οι συγκρούσεις με βάση τη φυλή, την εθνικότητα, το φύλο, τον πολιτισμό και τη θρησκευτική πίστη επαναφέρουν την παγκόσμια κοινότητα σε ένα προ-νεωτερικό επίπεδο, το οποίο τις αμέσως προηγούμενες δεκαετίες φαινόταν να έχει ξεπερασθεί. Αυτά τα ζητήματα και οι συγκρούσεις ενδυναμώνονται κατά τρόπο ιλιγγιώδη, σε συνάρτηση με τις οικονομικές και τεχνολογικές αλλαγές, τις δημογραφικές εξελίξεις, και την ανάδυση μίας νέο-εθνικιστικής ιδεολογικής κίνησης, στην οποία κυριαρχούν τα θρησκευτικά χαρακτηριστικά.

Η σύγχρονη γεωγραφία και πολιτική στη Μέση Ανατολή έχουν προσδιορισθεί από τα εθνικιστικά κινήματα της περιοχής, τα οποία εκκίνησαν τον 19^ο αιώνα. Το μεγαλύτερο

μέρος της συνεχιζόμενης βίας στη Μέση Ανατολή σχετίζεται με ματαιωμένους αγώνες για αυτοδιάθεση και έχει τις ρίζες της στην αποικιακή κληρονομιά. Πριν από τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, η περιοχή ενοποιήθηκε για περίπου 500 χρόνια υπό την Οθωμανική Αυτοκρατορία, αν και η ευρωπαϊκή αποικιοκρατία, η οποία εμφανίστηκε τον 18^ο αιώνα, ανταγωνίστηκε με την οθωμανική κυριαρχία κατά τη διάρκεια της τελευταίας περιόδου της Αυτοκρατορίας. Μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και την ήττα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, οι ευρωπαϊκές δυνάμεις διαίρεσαν την υπόλοιπη περιοχή σε ζώνες επιρροής ενώ η πρώην Αυτοκρατορία συρρικνώθηκε στην περιοχή της σημερινής Τουρκίας. Μέχρι τα μέσα του 20ού αιώνα, οι εξεγέρσεις με βάση εθνικιστικά ιδανικά οδήγησαν στην αποδέσμευση από την ευρωπαϊκή αποικιακή κυριαρχία σε ολόκληρη την περιοχή. Οι προσπάθειες για την ενοποίηση των παλαιών βιλαετιών κάτω από το ιδεώδες του Παναραβισμού απέτυχαν και έτσι προέκυψαν εθνικά κράτη, τα οποία καθορίστηκαν γεωγραφικά με βάση τα προηγούμενα αποικιακά σύνορα. Η περιορισμένη επιτυχία πολλών εθνών της Μέσης Ανατολής να παράσχουν επαρκή υλική και πνευματική ολοκλήρωση για τους πληθυσμούς τους, και η ισχυρή ιδεολογική αντίσταση στη Δυτική επιρροή, έχουν οδηγήσει σε συνεχείς αναζητήσεις για την ταυτότητα των λαών της περιοχής. Οι συγκρούσεις εξαιτίας των θρησκευτικών, πολιτιστικών και φυλετικών σχέσεων και ιδιαιτεροτήτων είναι, εν πολλοίς, αποτέλεσμα αυτών των αναζητήσεων.

Σήμερα η Μέση Ανατολή παραμένει το πεδίο ενός εκτεταμένου και αιματηρού αγώνα για εξουσία και επιρροή, που έχει επιτρέψει σε εξτρεμιστικές ομάδες να ανέλθουν στο προσκήνιο. Οι σχεταριστικές και θρησκευτικές συγκρούσεις συνέβαλλαν στη σταδιακή εξασθένιση και, εν πολλοίς, την κατάρρευση του κράτους σε χώρες όπως η Συρία και το Ιράκ και την επαναβεβαίωση του αυταρχισμού σε άλλα τμήματα της περιοχής. Η κατάσταση των θρησκευτικών μειονοτήτων χαρακτηρίζει την ευρύτερη περιφερειακή ανάγκη πολυφωνίας και ανοχής, και οφείλει να οδηγήσει στην υιοθέτηση πιο αποτελεσματικών στρατηγικών ειρήνευσης προκειμένου να αντιμετωπισθούν τα δεινά των μειονοτήτων, συμβάλλοντας στην παραγωγή μεγαλύτερης σταθερότητας σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Ωστόσο, οι στρατηγικές αυτές θα είναι επιτυχείς μόνον εάν το θέμα προσεγγίζεται με μεγάλη ευαισθησία και φροντίδα στο ευρύτερο πλαίσιο των αλλαγών στην περιοχή.

Ο παραδοσιακός τρόπος ζωής και συμπεριφοράς, η τεχνολογική πρόοδος, καθώς και η συμπίεση με προοδευτικότερα ή συντηρητικότερα πολιτιστικά σχήματα, αναδείχθηκαν στο παρελθόν -έστω και αποσπασματικά- ως θεμιτοί παράγοντες, οι

οποίοι θα μπορούσαν να διατηρηθούν παράλληλα. Τα κράτη της Μέσης Ανατολής δεν χρειάζεται να επιλέξουν μεταξύ του μοντερνισμού και της παραδοσιαρχίας, ούτε συνεπάγεται ότι θα πρέπει ο ένας να αποβεί σε βάρος της άλλης μέσω της εφαρμογής καταναγκαστικών μέτρων. Αντίθετα, θα μπορούσαν να καταστούν συμβατά αν επιδιωχθεί η ισορροπία με την προώθηση της ανεκτικότητας, της κατανόησης των διαφορετικών αναγκών και επιλογών, καθώς και την οικοδόμηση μεθόδων συμβιβασμού. Η αρνητική στάση απέναντι στην πολυπολιτισμικότητα, που φαίνεται να επικρατεί, οφείλει να αντικατασταθεί από την προσπάθεια εμπέδωσης της δημοκρατίας και της ανεκτικότητας, που συνεπάγεται για την εφαρμογή της, αναγνωρίζοντας ότι όλες οι ειρηνικές πολιτιστικές τάσεις είναι νόμιμες εντός της κοινωνίας.

Η Μέση Ανατολή βρίσκεται στη μέση μίας περιόδου μετάβασης, όπου η ρευστότητα και οι συγκρούσεις συνέβαλαν στον κατακερματισμό των κρατών και την παρασάλευση της έννομης τάξης. Στο πλαίσιο αυτό, οι πολίτες από όλα τα κοινωνικά στρώματα έχουν καταστεί ευάλωτοι ως προς την κατοχύρωση και τον σεβασμό των θεμελιωδών ελευθεριών τους. Όμως, και σε χώρες που δεν βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση υφίστανται άνισα νομικά πλαίσια, που ορισμένες φορές δεν συμμορφώνονται με τα διεθνή πρότυπα, ενώ πολλές κυβερνήσεις της περιοχής έχουν θεσμικές αδυναμίες που εμποδίζουν τις βασικές ελευθερίες και τα δικαιώματα. Η έλλειψη κράτους δικαίου αποτελεί μείζονα ευπάθεια για την προστασία της θρησκευτικής ελευθερίας και των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στη δύσκολη προσπάθεια να εξευρεθεί αποτελεσματική λύση για την παύση των συγκρούσεων και την οικοδόμηση της ειρήνης, θα πρέπει να επιδιώξουμε τη συνεργασία με τους θρησκευτικούς ηγέτες, ειδικότερα εκείνους που διαθέτουν ισχυρά ερείσματα και μακρά παρουσία στη Μέση Ανατολή. Οι θρησκευτικές ομολογίες δεν υφίστανται μόνον ως λατρευτικές συσσωματώσεις, αλλά έχουν, επίσης, μεγάλες δυνατότητες για την οργάνωση τοπικών δράσεων, ώστε να ενεργοποιηθούν παράγοντες της διεθνούς κοινότητας υπέρ μίας δίκαιης και ισότιμης διευθέτησης. Από τους κορυφαίους ηγέτες των εκκλησιών μέχρι τα μέλη των λαϊκών οργανώσεων, οι θρησκευτικές κοινότητες θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην προώθηση των επόμενων διπλωματικών προσπαθειών για την επίλυση των συγκρούσεων.

Λαμβάνοντας υπόψιν το παρελθόν και το παρόν του θρησκευτικού και πολιτιστικού πλουραλισμού στη Μέση Ανατολή, αυτή η γεωγραφική περιοχή εμφανίζεται ως μια

μεγάλη αλληγορία στην κοινωνική δυναμική μεταξύ της παγκοσμιοποίησης και του κατακερματισμού. Αν και μπορεί να φαίνεται, ότι τα τραγικά γεγονότα της αποσύνθεσης του Ιράκ και της Συρίας έχουν αφανίσει τα απομεινάρια της μνήμης του κοινού πολυπολιτισμικού παρελθόντος, οι αιώνες ειρηνικής συνύπαρξης των απλών ανθρώπων αφήνουν πολλά περιθώρια ελπίδας ότι θα καταστεί και πάλι εφικτή. Στο σημερινό πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης των κοινών ανθρωπιστικών αξιών, η επαναβεβαίωση της πολυπολιτισμικής ταυτότητας της Μέσης Ανατολής θα συμβάλλει στη διατύπωση μίας νέας κοινωνικής σύμβασης συνύπαρξης, που θα προστατεύει την πολυφωνία μέσα στη διαφορετικότητα των κοινωνιών, και θα δίνει τη δυνατότητα στους λαούς της Μέσης Ανατολής να ζήσουν σε ένα ειρηνικό και αξιοπρεπές περιβάλλον.

Σας ευχαριστώ.